

BARBARA HIENG SAMOBOR, DIREKTORICA IN UMETNIŠKA VODJA MGL

Še vroče novitete vlečemo avtorjem iz računalnikov

Oči se ji svetijo, ko nam naniza povzetke predstav, ki jih je pod skupnim naslovom Skrivnosti pripravila za prihodnjo gledališko sezono. Barbara Hieng Samobor se že 12. leto »z veliko strastjo« ukvarja predvsem z vodenjem Mestnega gledališča ljubljanskega, a neizmerno uživa, če se spet spravi tja dol, na oder, med igralce. Te je do obisti spoznala ravno ob svojem možu, igralcu Igorju Samoborju, ki je pred nekaj leti prevzel vodenje ljubljanske Drame. Zdaj sta, hočeš nočeš, poslovna tekmeca. »Tega si nisem želela,« pravi radijska in gledališka režiserka, tako kot ji je vzelo sapo, ko je na igralsko pot stopil njun sin Filip. Pa se je tudi to zgodilo, saj imajo otroci, katerih »priimek je zaznamovan z njihovimi predniki, gensko možnost, da so talentirani«.

Helena Kocmur

Po izobrazbi ste gledališka režiserka, zdaj pa ste že 12. leto direktorica in umetniška vodja MGL. Ali pogrešate režijo?

Z umetniškim vodenjem se ukvarjam že veliko dlje. Preden sem prišla v MGL, sem bila namreč kar sedem let programska vodja Lutkovnega gledališča Ljubljana. Tudi tistih časov se spominjam z radostjo. Mislim, da je bilo moje zgolj režiserske kariere le kakšnih pet ali šest let. Seveda pogrešam režiranje. A umetniško vodenje je preraslo v veliko strast, razumem ga kot svoje osnovno poslanstvo znotraj ukvarjanja z gledališčem. Tu in tam še vedno prevzamem kakšno predstavo. Tudi zato, da ohranim stik z igralci in osnovnim poklicem. To so lepe izkušnje, čudovito se je vrniti na oder.

Kaj vam pomeni gledališče?

Kot rečeno, zame osebno je to poklic. Na splošno gledano pa se mi gledališče zdi eno zadnjih področij, kjer je možna popolna svoboda. Kjer je možna neposredna in sprotna reakcija na zunanje dogodke, tudi ali predvsem politične, družbene. Kjer je obenem možna osebna identifikacija, v obe smeri. Od gledal-

ca k igralcu in od igralca h gledalcu. Teater je gibka, živa, direktna forma, ki v sebi združuje mnoge umetnosti. Z ogle-dom kakšne zares kakovostne gledališke predstave lahko potešiš vse mogoče potrebe – likovno, glasbeno, jezikovno, fabulativno ... Nikoli nisem spadala med tiste, ki so se ob pojavljanju novih medijev bali za usodo in obstoj gledališča.

Se vam zdi, da ste med svojim vodenjem MGL vnesli pomembne izboljšave?

Ja, seveda. Mislim, da je že kar veliko postorjenega. In v tej zvezi ne čutim potrebe po skromnosti. Programsko smo čvrsti, tudi uspešni, vpeti v sistem upoštevanja vrednih zavodov. Dogradili smo resnično izvrsten igralski ansambl, pa tudi drugo kadrovanje je bilo uspešno. Na ta kolektiv sem ponosna. Z obema pomočnicama smo realizirale tudi veliko investicij, naj omenim le dvigalo za invalide, prenovo komornega prizorišča, podaljšanje osrednjih stopnic v povezavo z vsemi etažami ... Nujno se mi zdi, da na tem mestu omenim svojo nekdanjo pomočnico, gospo Marijano Klanšek, ki je zdaj v pokoju, a se njena učinkovitost po hiši še kako pozna.

Z začetkom poletja v MGL končujete gledališko sezono in že napovedujete novo, katere naslov je Skrivnosti. Kakšne skrivnosti nam pripravljate?

Tako je, končujemo sezono, ki je bila posvečena pokojnemu Gašperju Tiču. Nosila je naslov Vzgoja srca in bila zelo uspešna. Poleg novega muzikala Ad-damsovi je dala še kar nekaj novih uspešnic, med njimi nagrajeno dramo Nejca Gazvode z naslovom Tih vdih. Še ena premiera pa bo čisto na koncu sezone, 20. junija – naša rezidenčna avtorica je bila letos mlada Iza Strehar, ki je napisala tekst Izkoristi in zavrzi me. Predstava nastaja kot režijski prvenec Gregorja Grudna.

Jeseni začnemo sezono, katere rdeča nit so skrivnosti. Vsaka od repertoarnih zgodb namreč nosi v sebi tako ali drugačno skrivnost: skrivnost maščevanja, skrivnost goljufige, skrivnost preživetja iz dneva v dan, skrivnost zatajevanja ljubezni, skrivnost samozavesti, skrivnost iskanja sreče ... Rdeča nit torej obstaja, a obenem gre za trinajst zelo različnih zgodb, ki bodo k skupnemu delu združile trinajst pisanih ekip. Pod okriljem MGL se bo v prihodnji sezoni zbrala res zanimiva množica ustvarjalcev. Stalno zaposlenim članom našega kolektiva se bo kot vsako leto priključilo vsaj še toliko zunanjih, povečini mladih, sodelavcev.

So med njimi tudi študenti?

Predvsem študenti. Naša prizadevanja iz časa najgloblje krize, ko smo se sistematično trudili čim več mladim pomagati skozi eksistenčno tvegano obdobje, so prerasla v koncept stalne povezanosti z oddelki za dramsko igro, režijo in dramaturgijo na AGRFT. Mnoge k sodelovanju povabimo že v času študija.

V letošnji predstavi Pogrešana sem opazila mlado igralko Ano Penca ...

Tako je. Koncept letošnje Male scene je, da so režirali sami dramski igralci, starejši, izkušeni. Predstavo Pogrešana z Judito Zidar v glavni vlogi je režirala

Nataša Barbara Gračner. Gre za zgodbo matere, ki po 12 letih dobi nazaj ukradeno hčer, ki je med tem odrasla, v skladu s t. i. stockholmskim sindromom pa je patološko navezana na svojega ugrabitelja in ga obiskuje v zaporu. Markantnega zločinca igra Sebastian Cavazza, v vlogi dekleta pa gledamo Ano Penca, ki je že leto prej sodelovala z MGL v predstavi Pijani. Njena vloga v Pogrešani je še zahtevnejša, a mlada igralka ji je več kot kos.

MGL se danes uvršča med tri najpomembnejša gledališča v prestolnici, ob bok SNG Drami in Mladinskemu gledališču. Ste se vendarle otesli predznaka lahkotno, komercialno?

MGL je imel nekaj obdobji v svoji skoraj 70-letni zgodovini, ko so ga popolnoma odrivali na margino, ravno zaradi pogostosti pogrošnih in komercialnih vsebin. Včasih upravičeno, včasih po krivici. Svoj prvi mandat sem v celoti posvetila temu, da MGL razbremenim žaljivega predsodka, pekla. V marsičem nam je že uspelo, saj smo se vpisali na sezname gledališč, ki potujejo na festivale, dobivajo nagrade in so resno upoštevana v svojih interpretacijah.

Vsako od omenjenih treh ljubljanskih dramskih gledališč ima zelo jasno načrtano programsko politiko. Poslanstvo ljubljanske Drame je, da raziskuje klasiko, tudi tiste nove igre, ki bodo klasika morda postale, Mladinsko je prostor eksperimenta, MGL pa vidim in vodim kot prostor novitet. Z nekaj izjemami uprizarjamo popolnoma nove, še tople ... vroče igre, domače, evropske, svetovne.

Vaša naloga jih je poiskati. Kako vam to uspeva?

Včasih se kateri od evropskih dramatikov pošali, da mu stvari vlečemo še iz računalnika. V MGL imamo ekipo zelo sposobnih dramaturginj, ki mi pri tem spremljanju aktualnosti odločilno pomagajo. Smo res dober tim in rečem lahko, da imamo v desetih minutah vsako noviteto na mizi, lahko jo preberemo in pri priči uvrstimo na repertoar, če se nam tekst zdi dober.

Moj vzor je dramaturg Lojze Filipič, ki je pred mnogimi leti vodil to gledališče. On je bil podobno kot zdaj mi hiter še pred časom interneta, pomislite.

S pomočjo telefona?

Najverjetneje, kdo bi vedel, ni ga več med nami, da bi ga vprašali. Pred kratkim sem preverjala, kdaj so nastale nekatere igre in kdaj so jih v MGL potem uprizorili. Kar pogosto je šlo le za dva meseca razlike. Bleščeča ažurnost.

Ena od vlog gledališča je tudi nastavljanje ogledala družbi. Vam uspe poiskati tudi družbeno kritična besedila, ne da bi pri tem pretirano »zamorili« svojo publiko?

Družbene kritike v teatru je ogromno vrst, od najbolj eksplicitne, skoraj aktivistične do manj evidentnih, a natančno ciljanih oblik. Mnoge družbeno kritične misli so vtakane v na prvi pogled manj »angažirane« vsebine. Opozorila bi predvsem na avtorja Nejca Gazvodo, ki je ravnokar dobil Grumovo nagrado za pri nas uprizorjeno besedilo Tih vdih. Njegova s čustvi in intimnostmi prepojena drama o neki družini nosi v svojem bistvu tako oster portret travm sodobne Slovenije, vključno s posledicami neoliberalizma in usodo prekarnih delavcev ..., da je v marsičem bolj domiselna in prepričljiva od enozložnega vzkljanja. Sovražim soočenja s publiko, ki se zataknejo v sferah vulgarnega, primitivnega, preprostega, tudi za vsako ceno humornega. Glede na to, koliko naših gledalcev je samih družbeno oza-veščenih – to so ljudje, ki se zgrinjajo v teatre –, iščem pot dialoga in ne ideološkega enoumja. Letos je v repertoar vtkanih kar nekaj besedil, ki govorijo o težavah slovenske in evropske sodobne stvarnosti. Nastavljajo direktno ogledalo, a ne delajo fiksnih zaključkov.

Omenili ste Lojzeta Filipiča, ki je bil sodobnik vašega očeta, pisatelja, režiserja, dramaturga Andreja Hienga ...

Tako je, bila sta sodelavca in prijatelja. Delala sta sproti, na nastajajočem tekstu, po modelu, ki mu zdaj rečemo »rezidenca«.

Koliko pa je vaš oče vplival na vaš poklicni razvoj?

Te stvari zelo težko identificiraš. Zlasti zdaj, ko staršev ni več tukaj in sta mi na voljo le prek umišljenih, meditativnih debat, ki jih dnevno vodim z njima v svoji glavi ...

Menim, da je name najbolj vplivalo dejstvo, da sem zrasla v trebuhu osebe, ki je živela za umetnost, ki je brala, tudi sama igrala ... Če se človek rodi v okolje kjer so vsepovsod knjige, kjer so vsi pogovori k temu naravnani, kjer so slike, filmi, glasba enako del nujnosti kot jogurt in kruh, težko loči svoje primarne potrebe od tistega, kar so ti omogočili ali celo sugerirali starši. Rekla bi, da sem imela kot otrok možnost od strani videi ljudi, ki jih drugi niso. Denimo pesnika Gregorja Strniša, o katerem lahko zdaj pripovedujem tistim, ki ga niso imeli priložnost spoznati. Srečevala sem Boja na Štiha, Lojzeta Kovačiča ... veliko ljudi o katerih se zdaj učimo, sem si kot otrok lahko ogledovala, ker so pač prišli na

obisk k očetu. To so priložnosti, ki bi jim težko odrekla pomembnost ... a vprašal: ste me o direktnem vplivu – vplivanju: mislim, da je mojim staršem vzelo sapo ko sem jim povedala, da bi bila rada režiserka ... A prav nič nista intervenirala. Ne v plus ne v minus.

Je tudi vam vzelo sapo, ko vam je sin Filip povedal, da bi bil rad igralec?

Še bolj kot mojima dvema.

Pa vendar se je uresničilo. Ste gledališka družina, z izjemo hčere, ki študira pravo, a tudi ona je, če se ne motim, pianistka, umetnica ...

Res je, Ana je dolgo kolebala med glasbeno in pravno fakulteto. Zdaj končuje študij prava. Prav veliko prostega časa najbrž ne bo nikoli imela, a vendarle želim njej in klavirju še veliko druženj. Nekaj njenih interpretacij je prav zares nepozabnih. Silovitih. Včasih gledam posnetke teh produkcij ... uf. Srce mi kar obstane.

Z mojem Igorjem Samoborjem ste zasebno par že skoraj toliko, kolikor traja vaša gledališka kariera. Kako sta se spoznala?

Spoznala sva se prav tam, na kraju samem, bi rekla – v gledališču. Natančneje v ljubljanski Drami.

Menda je šlo za vašo diplomsko predstavo?

Tako je. Za diplomsko smo igrali Cankarjevo Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Predstava je bila objavljena na nekaj festivalov v tujino. Glavni igralec je bil medtem že pri vojaki, tako je bilo treba organizirati nadomestnega. Odkorakala sem torej v ljubljansko Dramo in prosila, naj k vratarju pokličejo Igorja Samoborja, da ga vprašam, ali bi vskočil. Prišel je in strmel vame. In vskočil v predstavo. In se je začelo tudi vse drugo. Ljubezen.

Ogromno vem o igralskem poklicu, predvsem zato, ker že trideset let in več živim z igralcem, diham z njim.

Ali veliko vadi doma?

Seveda. Igor je garač, ogromno dela tudi doma. Nastajanje vloge lahko vidiš, slišiš, čutiš. Ta čudežna levitev.

Že kar čudno bi bilo, če se vajin sin v teh okoliščinah ne bi okužil z gledališčen ...

Moja pokojna mama je nekoč peljala Filipa v gledališče, bila je Pipanova predstava, v kateri sta igrala Igor in Nataša Barbara (Gračner, op. p). Otrok je bil star pet let, očeta je videl v kovinskem oklepu, v vlogi viteza ... Bil je popolnoma fasciniran in mislim, da se ta glo-

binska očaranost z močjo gledališča ni nikoli več zmanjšala.

Je torej že kot fantič fantaziral o tem, da bi postal igralec?

Ne, nič ni govoril. Filip je bil skrivnostni otrok, ko je nastopil dramski krožek v gimnaziji, kjer je igral, pa smo že videli, kaj nas čaka. Tako lepo reče Jožica Avbelj, kadar brani otroke, ki imajo priimek zaznamovan s svojimi predniki: Imajo gensko možnost, da so talentirani.

Ste bili vi zaznamovani s priimkom vašega slavnega očeta?

Ja, vendar sem bila k sreči topogledno tako za luno, da me morebitne pripombe očetovih zoprnikov niso prizadele. Spomnim pa se, da mi je nekajkrat priletela pod kolena kakšna grda pripomba.

Ali tudi Filip dobiva polena pod kolena? O, seveda.

Za nekatere je kamen spotike to, da sta z možem direktorja dveh največjih gledališč v Ljubljani, tako rekoč dve ulici narazen. S tem sta neke vrste konkurenta. Ali to občutite kot problem?

Kot problem občutim predvsem dejstvo, da me nenehno sprašujete prav o tem. Naj ponovim: bila sem proti temu, da Igor postane direktor Drame. Vedela sem, da ga bomo pogrešali kot igralca, a nekako je prevladala njegova želja, da bi izboljšal položaj Drame, karkoli naj že to pomeni. Zdaj ga seveda podpiram, kot pač podpiram nekoga, ki ga imam rad. Želim mu dobro. Zasebno ga silno ljubim, vendar sem naredila črto med poslovnim in zasebnim. In tudi moti me, ko ga gledam, da se ukvarja s stvarmi, s katerimi se mu ne bi bilo treba, namesto da bi mi gledalci uživali z njim na odru.

Ne maram, da me tlačite v poslovni par z njim. Vem, da ta kombinacija od zunaj zgleda dražljivo, zahtevno, celo spotikljivo, vendar stvari niso tako preproste in banalne. Delati morava vsak svoje. In to čim bolje. Tako iskreno verjamem v MGL, da ga avtomatično izvezem iz te kombinacije – gorje, da bi vizije obeh gledališč razvijali za isto mizo. Izjema so seveda koprodukcije, ki jih delamo zato, da omogočimo nekaj večjega, potencialno presežnega. In zato, da lahko dva sijajna ansambla nastopita skupaj.

Kako velik kolektiv je MGL?

Imamo 107 redno zaposlenih, od tega je 34 igralcev. To je za tako zahteven program dokaj majhen ansambel. Za leto 2019/20 imamo napovedanih kar

13 premier, ki jih bodo, skupaj z gosti, speljali ti ljudje. Neverjetno storilnost pričakujemo od svojega ansambla in jo tudi dobimo.

Se vam zdi, da imate pravi občutek za vodenje igralskega ansambla?

Upam, da ga imam ...

So igralci kdaj nezadovoljni, se morda kdaj čutijo spregledane?

Seveda. Vsak človek, ne le igralec, ima boljše in slabše trenutke. Obdobja harmoničnosti in tudi obdobja nezadovoljenosti. Igralci so topogledno še bolj na udaru – na ogled. Po definiciji. Individualne stiske obstajajo, a za uspeh hiše je bistveno, da ekipe diha s programom, da dajo vse od sebe, da so ljudje ustvarjalni, predani, radovedni, tvegani, delovno samozavestni. To je res močan ansambel. In ker se zavedajo svoje lastne potence, so kot skupina tudi bolj gibki in zadovoljni. Mislim, da je to srečen ansambel, in trkam na les, da tako ostane.

Kar nekaj takih igralcev je pri vas, ki so zvezdniki filmov, nadaljevanj ... Denimo Sebastian Cavazza. Kako kombinirate svoj repertoar z njihovo razprodanostjo, snemanji?

Sebastian Cavazza je posebna zgodba. V zadnjih letih je dobil veliko privlačnih filmskih priložnosti in o tem se sproti dogovarjava. Meni je do tega, da ga obdržim v ansamblu, on si tudi želi ostati del gledališke družine MGL. Tako mu v času njegove odsotnosti zmanjšamo osebni dohodek na minimum, da lahko plačamo gosta, ki ga nadomešča, Sebastian pa prihaja na reprize svojih starih predstav. Imamo tudi druge dogovore, saj naši ljudje veliko snemajo in jim nikoli ne mečem polen pod noge. Praviloma snemajo tako, da to sploh ne moti dela v matični službi, ampak gre bolj na račun njihove občasne neprespanosti, kar ni moja stvar. Res je, kar ste rekli: v ansamblu MGL je veliko igralcev, ki so splošno popularni.

Ali ti v gledališče pritegnejo več gledalcev?

Menim, da gre bolj za našo prepoznavnost. Imamo svojo publiko, ki seveda spremlja tudi filme in nadaljevanke, ne verjamem pa, da zato prodamo več vstopnic, če ste imeli to v mislih. Zadeva ima dve plati: lahko je kakšna vloga na filmu ali televiziji celo tako zaznamovana s svojo vsebino, da je »inficiran« dramski lik v gledališču. Gledalec potem potrebuje nekaj več časa, da odmisli tisto, kar je gledal na televiziji. To je slaba plat zadeve.

Dobro poznate svojo publiko, veste,

kaj si želi?

Trudim se vzdrževati čim bolj neposreden stik. Z gledalci si občasno celo dopisujem. Resno jih jemljem. Tudi opazujem. Premiera ni pravo merilo, saj je publika vedno podobna, abonmajske predstave pa obiskujejo ljudje, ki jih po večini ne poznamo in ki predstavljajo gmoto naših zaveznikov. Te ljudi opazujem, prisluhnem njihovem utripu. Predvsem pa igralci na odru čutijo, kakšna je danes njihova publika, koliko vrača, energetsko. Predstavam v okviru abonmaja Radovedni vedno sledijo pogovori z igralci in vprašanja so iz leta v leto bolj rafinirana in strokovna. Oboji rastemo. Eno od meril zadovoljstva gledalcev je zagotovo aplavz, čeprav smo Slovenci z aplavzi skopi. Včasih nam je predstava zelo všeč, pa ploskamo vljudo. So dežele na svetu, kjer je aplavz del izražanja čustva, veliko bolj ognjevit so. Slovenci smo bolj zadržani, ampak to je treba vzeti v zakup.

So igralci kdaj prizadeti, pričakujejo boljši odziv, kot ga dobijo?

Ja, seveda. Po velikem naporu, razdajanju si želijo potrditve. Logično.

Imate veliko gledalcev?

Imamo. Res veliko gledalcev in veliko zvestih sledilcev. Tudi ogromno podmladka v vrstah publike. Kar je še posebno razveseljivo. A nekaj je v tej zvezi nujno spet povedati: finančni rezi, ki smo jih doživljali v času krize, so zavode potisnili v preveliko odvisnost od trga. Smisel subvencionirane kulture je v možnosti hoje pred ljudstvom, v nošenju luči itd. Tržna logika je topogledno škodljiva. Zdaj, ko BDP raste, pričakujemo nekaj več državnega zanimanja tudi za področja umetnosti.

Kljub krizi vam je uspelo zaposliti mlade igralce. Kako?

Zaposluje le, če se mesto izprazni. Številka ostaja enaka, plač je nekaj manj kot pred krizo in vsa pomladitev je šla na račun upokojitvev. Igralka Maja Boh je šla v pokoj celo nekoliko pred izpolnitvijo vseh pogojev, in to zato, da je omogočila zaposlitev eni od mladih kolegic. Tega plemenitega dejanja še danes ne morem pozabiti. V enajstih letih se je ansambel tudi sicer zelo spremenil, pomladil. Vsi, kar nas je, prizadevno gremo in že pripravljamo prve jesenske predstave. Prva od premier bo 19. septembra – 7 dni avtorjev Katarine Morano in Žige Divjaka.

Do takrat pa si boste privoščili počitnice?

Vsi si jih bomo, upam.

Koliko počitka pa si v teatru lahko privoščite med letom, ko je sezona v polnem teku?

Nič. Z Igorjem izkoristiva prvomajski praznik za kratek dopust, in tisto nestrpnost čakava. Med sezono pa za nas gledališnike ni dopusta. Igralci niti smučati ne smejo, zaradi možnosti poškodb, mavca ... To je sicer nenapisano pravilo, a kar velja ... da se izognemo odpadanju predstav.

Igralci morajo biti torej ves čas na voljo, psihofizično pripravljeni na akcijo?

Ja, in ves čas morajo imeti telefon pri sebi, da lahko predstavo, ki nenadoma odpade, na hitro nadomestimo z drugo. Med najbolj resna »dežurstva« spada na primer rezervna silvestrska predstava. Člani alternativne ekipe so ves čas v pripravljenosti in ne smejo na počitnice. To pač sodi zraven, tako kot sodijo zraven vse lepe stvari tega poklica.

Ogromno vem o igralskem poklicu, predvsem zato, ker že trideset let in več živim z igralcem, diham z njim.

Nikoli nisem spadala med tiste, ki so se ob pojavljanju novih medijev bali za usodo in obstoj gledališča.

IZBOR IZ SEZONE 2019/20

Med novosti, ki bodo prihodnjo sezono navdušile gledalce MGL, uvršča **Barbara Hieng Samobor** znanstvenofantastično glasbeno dramo *Karaoke* na Mali sceni MGL. Po znameniti zgodbi *Turandot* nastaja v Mestnem gledališču tudi nov pravljичni muzikal skladatelja Larena Poliča Zdraviča, Ivica Buljan pripravlja v Gallusovi dvorani koprodukcijo po motivih že skoraj razvpitega avtorja Yuvala Noaha Hararija, gibalno-igralski spektakel z naslovom *2020*. V MGL bo po dolgem času režiral Diego de Brea, elizabetinsko komedijo *Volpone* s Primožem Pirnatom in Jakom Lahom v glavnih vlogah. Barbara Hieng Samobor bo za konec sezone na Mali sceni režirala psihološki triler *Trije milijoni minut*, za odprtje Male scene pa napoveduje povsem novo britansko besedilo *Dragi, doma sem*, ki je v zadnjem času dobilo številne britanske nagrade. Gre za satiro z močno feministično vsebino, glavno vlogo v njej pa so zaupali Ivi Krajnc Bagola.

Sovražim soočenja s publiko, ki se zataknejo v sferah vulgarnega, primitivnega, preprostega, tudi za vsako ceno humornega.

Barbara Hieng Samobor: MGL vidim in vodim kot prostor novitet. FOTO JOŽE SUHADOLNIK

Družina Samobor:
Igor, Ana, Barbara in
Filip FOTO OSEBNI
ARHIV

